

Příprava důstojníků AČR v kontextu programu Partnerství pro mír

Podmínkou účasti ČR a její armády na vojenském programu Partnerství pro mír a důležitou podmínkou pro začlenění do evropských bezpečnostních struktur je v první řadě personální připravenost důstojnického sboru AČR, zahrnující interoperabilní myšlení účastníků spolupráce.

Pro tuto účast je v systému přípravy vojenských profesionálů především nutné uplatnit principy **kompatibility** při přípravě středních a vyšších velitelů a štábních důstojníků s členskými státy NATO.

Analýzovali jsme podsystemy dalšího vzdělávání důstojníků zahraničních armád, které tyto velitele a štábní důstojníky připravují.

Ve všech armádách NATO je pro přípravu vojenských profesionálů charakteristická existence **dvou kvalitativně odlišných podsystemů přípravy** - podsystemu základní vojensko-profesionální přípravy důstojníků všeobecně a podsystemu specifické další přípravy středních, vyšších velitelů a štábních důstojníků.

Jde o přípravu **dvou kvalitativně odlišných kategorií vojenských profesionálů** s rozdílným průběhem profesní kariéry a rozdílných předurčení pro výkon funkcí.

Vojenské vzdělávací systémy zahraničních armád jsou tedy při přípravě důstojníků tvořeny dvěma základními podsystemy:

- * podsystemem základní přípravy důstojníka, který uchazeče o službu důstojníka připravuje pro výkon základních velitelských funkcí (četa);
- * podsystemem dalšího vzdělávání důstojníků v průběhu jejich profesní kariéry.

Kvalitativní rozdíl je i v obsahu přípravy - u první kategorie jde o přípravu velitelů nižšího taktického stupně (četa-rotu), u druhé kategorie o další vzdělávání důstojníků předurčených pro výkon funkcí od stupně prapor-oddíl výše.

Základním východiskem dalšího vzdělávání je zásada „**potřebné vzdělání v pravý čas**“ profesní kariéry. Tato zásada předpokládá, že důstojníku je poskytováno další vzdělání zpravidla formou kurzů různé délky trvání, zaměření a výběrového charakteru v příslušné etapě jeho profesní kariéry.

Byly analyzovány podsystemy dalšího vzdělávání důstojníků v armádách SRN, Francie, Rakouska, Belgie, Nizozemí, Itálie, Velké Británie, Maďarska a Polska.

Z analýzy vyplynulo:

1. Podsystemy dalšího vzdělávání důstojníků zahraničních armád jsou koncipovány zpravidla jako dvou- nebo třístupňové a jsou **autonomní**.
2. Podsystemy dalšího vzdělávání preferují **společnou přípravu důstojníků všech druhů ozbrojených sil**.
3. V podsystemech je organizována i **společná příprava důstojníků a civilních odborníků** (pracovníků státní správy, manažerů průmyslových společností, poslanců zákonodárných sborů, pracovníků církví, sdělovacích prostředků v oblasti branné politiky státu).
4. V rámci podsystemu jsou v prvním stupni připravováni důstojníci pro funkce **velitelů praporů** (útvárů druhů vojsk) a pro funkce ve **štábech brigád**, ve druhém stupni pak pro funkce **velitelů brigád a pro funkce v operačních štábech**.
5. Další vzdělávání důstojníků je zabezpečováno **výlučně jedním vyšším vzdělávacím zařízením-samostatným školicím centrem**, které v žádné analyzované armádě není spojeno se školami zabezpečujícími základní přípravu důstojníků. V těchto zařízeních je soustředěna příprava důstojníka na funkce počínaje **velitelem praporu až po vrcholové řídicí funkce v armádě**.
6. Tato zařízení jsou zároveň **vědecko-výzkumnými pracovišti** v oblasti bezpečnostní politiky státu, výstavby a použití ozbrojených sil, vojenské strategie, operačního umění a taktiky, vojenské logistiky a někde i středisky jazykové přípravy (Rakousko).
7. Ve společensko-vědní oblasti zpravidla úzce **kooperují s civilními univerzitami** a využívají jejich učitelů jako externích.
8. Podsystemy jsou tvořeny kurzy. V prvním stupni obvykle zahrnují **základní štábní kurz**, který musí absolvovat každý důstojník z povolání, jež chce pokračovat v této profesní kariéře. Ve druhém stupni jsou tvořeny **vyšším štábním kurzem**, třetí stupeň je obvykle tvořen **kurzem Generálního štábu**.
Ve druhém nebo třetím stupni je v některých armádách možný alternativní výběr zřizovatele (Ministerstva obrany):
 - buď je důstojník vybrán a absolvuje **kurz Generálního štábu** (SRN, Itálie, Rakousko - cca 15 %)
 - nebo absolvuje **vyšší štábní (velitelský) kurz** (cca 80 %).
9. Délka kurzů, které tvoří základ podsystemu, je různá, pohybuje se v rozmezí od 3 do 18 měsíců, obvykle je **10 až 11měsíční**. Délka studia v kurzu Generálního štábu je v armádách kde navazuje pouze na základní štábní kurz (1. stupeň) **2 roky**.
10. Podsystemy dalšího vzdělávání jsou doplněny řadou účelových (specializačních, zdokonalovacích) kurzů v délce od 14 dnů do 3 měsíců. Podíl těchto kurzů na dalším vzdělávání důstojníků vzrůstá.

11. Jednotlivé stupně podsystemu po absolvování kvalifikují **obvykle důstojníka k povýšení do hodnosti vyšších důstojníků** (1. stupeň zpravidla do hodnosti majora, 2. stupeň do hodnosti podplukovníka, kurz Generálního štábu do hodností majora až plukovníka gšt. ev. generálských hodností).

Ve všech armádách NATO a dalších zahraničních armádách existuje *podsystem dalšio vzdělávání velitelů a štábních důstojníků*, charakterizovaný *integrací přípravy a nahrazením neúčelných vertikálních postupů přípravy po odbornostech společnou přípravou od stupně velení, kde se kvalitativně mění požadavky na přípravu důstojníků (od stupně prapor) až po vrcholovou přípravu důstojníků Generálního štábu.*

Podsystem je autonomní, navazuje na podsystem základního vzdělávání a je zabezpečován jedním *samostatným vyšším vzdělávacím zařízením*, řízeným Ministerstvem obrany (Generálním štábem).

Subsystem dalšio vzdělávání důstojníků je v rámci Armády ČR vytvářen od roku 1991 a navazuje na předcházející základní vojensko-profesionální vzdělání, poskytující vybraným občanům státu kvalifikaci pro profesní kariéru důstojníka z povolání a výkon velitelských (technických) funkcí na nižším taktickém stupni.

Z hlavních okruhů činností vojenské vzdělávací soustavy zabezpečuje:

- přípravu důstojníků pro výkon středních a vyšších funkcí a jejich další vzdělávání v průběhu jejich profesní kariéry,
- vojensko-profesionální přípravu a další vzdělávání důstojníků v záloze pro výkon funkcí v rozvinuté armádě v období branné pohotovosti státu,
- přípravu pracovníků státní správy (soukromých společností) rezortů zabývajících se otázkami obrany státu,
- potřebnou vědecko-výzkumnou činnost (základní a aplikovaný výzkum) v oblasti vojenských věd ve spolupráci s ostatními výzkumnými pracovišti armády (civilního sektoru),
- postgraduální (doktorandské) studium vojenskovedních operačně-taktických oborů a přípravu učitelů vojenské vzdělávací soustavy a výzkumné a vývojové základny AČR.

Subsystem je tvořen akademickými kurzy třech stupňů, kvalifikačními kurzy, zdokonalovacími kurzy.

Z hlediska formy a struktury systému dalšio vzdělávání důstojníků došlo tedy v AČR ke kvalitativní změně a systém se blíží standardům obvyklým v členských státech NATO.

Poněkud složitější je situace v obsahu dalšio vzdělávání. Dlouhá léta přítomnost v bývalé koalici Varšavské smlouvy poznamenala i obsah dalšio vzdělávání. Projevilo se to zvláště citelně absencí nejvyšších forem přípravy, které byly výlučně doménou sovětských vojenských škol. Důsledkem toho je i skutečnost, že oblasti vrcholového managementu obrany, branně-bezpečnostní politiky, strategie, krizového managementu, předcházení konfliktům nebyly řadu let rozvíjeny ani ve vojenském vzdělávacím systému ani na civilních vysokých školách. Zde se velmi

nepříznivě promítla krize společenských věd, které byly zdeformovány všeurčujícím ideologickým prizmatem a které přitom bezesporu tvoří důležitou univerzální složku vzdělanostního a profesního profilu každého důstojníka a štábního důstojníka zejména.

Projevilo se to také v tom, že se dlouhá léta prosazoval ve vojenském vzdělávání vertikální, neúčelně paralelní princip přípravy po úzkých odbornostech a pomíjela se integrovaná příprava důstojníků. A konečně se to také projevilo citelně ve schopnostech důstojníků, zejména štábních, dorozumět se v některé ze světových řečí.

* * *

Zde jsme tedy v počátku kvalitativních změn, začali jsme s přípravou vlastních odborníků v oblasti vrcholového managementu obrany. Velice oceňujeme vzájemné kontakty, které se nám podařilo navázat s řadou vojenských škol v zahraničí, zejména s Velitelskou akademií Bundeswehru, Akademií zemské obrany rakouského Bundesheeru, Institutem strategických studií v Ypenburgu a dalšími školami.